

Priopćenje

Godina: LXI.

Zagreb, 31. prosinca 2024.

PSZ-2024-1-4

ISSN 1334-0557

REZULTATI ANKETE O SIGURNOSTI

Svaka četvrta žena u životu je doživjela neki od oblika nasilja što su ga počinile različite vrste počinitelja. Nasilju su u određenoj mjeri izloženi i muškarci.

Što se tiče nasilja koje je osoba tijekom života doživjela od intimnog/intimnih partnera (sadašnjega i/ili bivšeg/bivših partnera) psihološko nasilje ističe se kao vrsta nasilja koja je zastupljena kod obaju spolova, dok su ispitanice u Anketi o sigurnosti spomenule druge oblike nasilja, čija je zastupljenost bila znatno veća. Promatrajući prema dobnim skupinama, može se uočiti trend pada prijavljenog nasilja u Anketi prema obuhvaćenim dobnim skupinama, od najmlađe prema starijima. Osim drugih potencijalnih čimbenika, to može upućivati na različite generacijske obrasce u percipiranju određene situacije ili konteksta kao čina nasilja.

U nasilju doživljenom od 15. godine života koje je počinila osoba koja nije partner primjećuje se **razlika među spolovima s obzirom na dominantno obilježje određene vrste nasilja** (kod ispitanika prevladava fizičko, a kod ispitanica seksualno nasilje). **Svaka deseta žena** u Anketi naznačila je da je doživjela seksualno nasilje, dok je silovanje doživjelo 1,3% ispitanika/ispitanica.

Seksualno uznemiravanje na poslu doživjelo je **više od polovice anketiranih ispitanica u dobnj skupini od 18 do 29 godina** koje rade ili su nekoć radile. Zanimljivo je da je u dobnim skupinama ispitanika/ispitanica 30 – 44 godine prijavljeno najviše seksualnog uznemiravanja, iako ne u statistički relevantnom obujmu u odnosu na dobnu skupinu 18 – 29 godina.

Dodatni statistički podaci za žensku populaciju prema pojedinim državama i za EU-27 dostupni su na Eurostatovim mrežnim stranicama.

1. OSOBE KOJE SU DOŽIVJELE NASILJE OD BILO KOJEG POČINITELJA, PREMA VRSTI NASILJA

%

	Fizičko (uključujući prijetnje, bez seksualnog nasilja)	Seksualno	Fizičko (uključujući prijetnje) ili seksualno
Ukupno	19,6	8,2	22,7
Žene	20,1	13,1	25,3
Muškarci	19,0	3,1	20,0

2. OSOBE KOJE SU DOŽIVJELE NASILJE OD BILO KOJEG POČINITELJA, PREMA DOBNIM SKUPINAMA

%

	18 – 29	30 – 44	45 – 64	65 – 74	18 – 74
Ukupno	27,8	27,0	20,7	15,5	22,7
Žene	32,9	28,1	23,9	17,8	25,3
Muškarci	22,8	26,0	17,4	12,8	20,0

3. OSOBE KOJE SU IKADA BILE U INTIMNOJ VEZI I DOŽIVJELE NASILJE OD INTIMNOG PARTNERA, PREMA VRSTI NASILJA

%

	Psihološko	Fizičko (uključujući prijetnje, bez seksualnog nasilja)	Fizičko (uključujući prijetnje) ili seksualno	Psihološko, fizičko (uključujući prijetnje) ili seksualno
Ukupno	24,5	8,0	9,0	25,4
Žene	26,9	8,2	12,7	28,1
Muškarci	21,9	4,7	5,0	22,5

4. OSOBE KOJE SU IKADA BILE U INTIMNOJ VEZI I DOŽIVJELE NASILJE OD INTIMNOG PARTNERA, PREMA DOBNIM SKUPINAMA

%

	18 – 29	30 – 44	45 – 64	65 – 74	18 – 74
Ukupno	33,2	28,7	23,1	19,8	25,4
Žene	37,2	29,8	26,0	23,9	28,1
Muškarci	29,1	27,6	19,9	14,9	22,5

5. OSOBE KOJE SU DOŽIVJELE NASILJE OD OSOBE KOJA NIJE PARTNER, PREMA VRSTI NASILJA

%

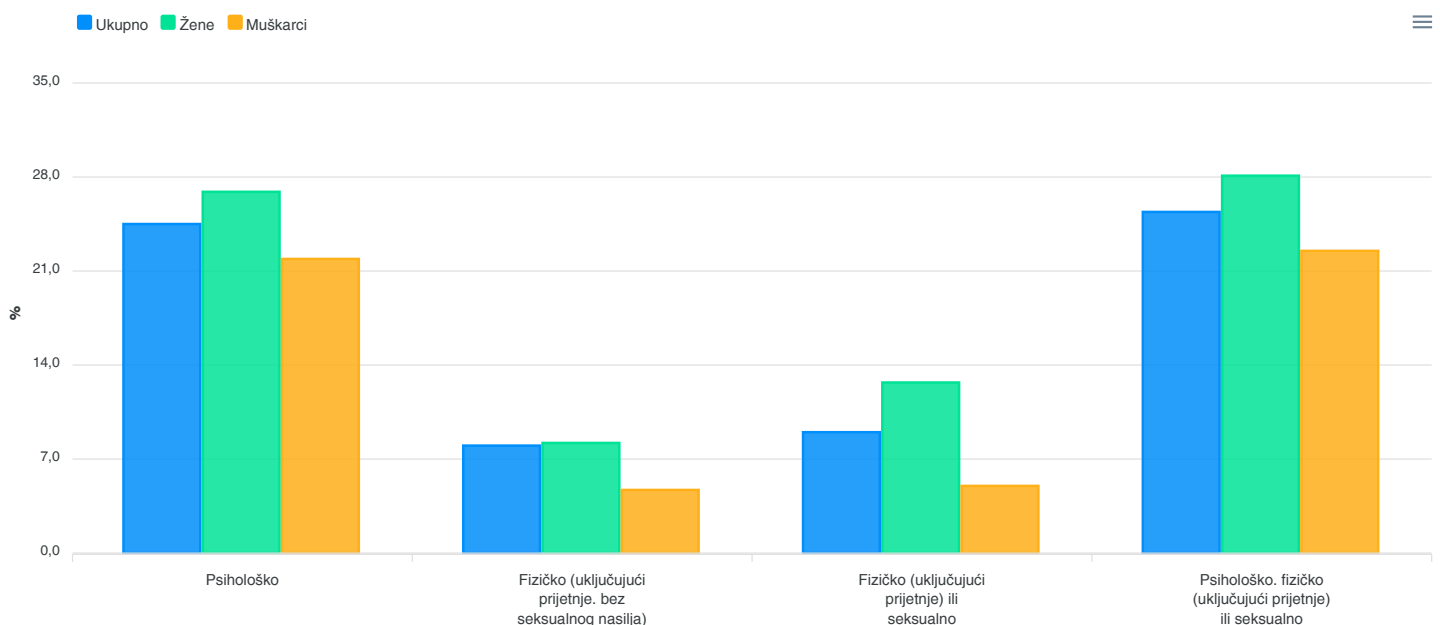
	Fizičko (uključujući prijetnje, bez seksualnog nasilja)	Seksualno nasilje	Silovanje	Fizičko (uključujući prijetnje) ili seksualno
Ukupno	15,1	6,6	1,3	18,4
Žene	7,9	10,8	2,1	18,7
Muškarci	17,1	2,5	0,4	18,2

6. OSOBE KOJE SU IKADA RADILE I DOŽIVJELE SEKSUALNO UZNEMIRAVANJE NA POSLU, PREMA DOBNIM SKUPINAMA

%

	18 – 29	30 – 44	45 – 64	65 – 74	18 – 74
Ukupno	33,8	34,3	22,8	15,4	26,4
Žene	50,5	46,0	31,2	22,0	36,4
Muškarci	18,0	22,9	14,0	7,5	16,1

G-1. OSOBE KOJE SU IKADA BILE U INTIMNOJ VEZI I DOŽIVJELE NASILJE OD INTIMNOG PARTNERA PREMA VRSTI NASILJA

METODOLOŠKA OBJAŠNENJA

Anketa o sigurnosti jest viktimološko istraživanje provedeno na uzorku osoba koje borave u privatnim kućanstvima.

Istraživanje obuhvaća pitanja osobne sigurnosti i iskustva s neželjenim ponašanjem na poslu, u društvu, partnerstvu, obitelji i djetinjstvu.

Anketa se provodi u skladu s metodološkim preporukama Eurostata i njezinu provedbu sufinancirala je Europska unija.

Prikupljanje podataka

Anketa o sigurnosti provedena je u razdoblju od 3. listopada 2022. do 15. veljače 2023. u cijeloj Republici Hrvatskoj na ukupnome reprezentativnom uzorku od 23 000 ispitanika, žena i muškaraca u dobi od 18 do 74 godine, i to primjenom metoda za prikupljanje podataka CAWI i CATI. U prvoj fazi istraživanja, od 3. listopada do 8. studenoga 2022., Anketa se provodila isključivo metodom CAWI. S ispitanicima koji nisu ispunili mrežni obrazac u tom je razdoblju kontaktirao ovlašteni anketar te je Anketa bila provedena metodom CATI (u tom su razdoblju ispitanici Anketu mogli alternativno ispuniti korištenjem metode CAWI). Nije bilo moguće korištenje obiju metoda za prikupljanje podataka za istog ispitanika.

Prema Zakonu o službenoj statistici (NN, br. 25/20. i 155/23.), zajamčena je tajnost svih podataka koje daju ispitanici. Prikupljeni podaci upotrebljavaju se isključivo za statističke svrhe te se objavljuju u zbirnom obliku.

Osnovne definicije

Referentno vrijeme doživljenog nasilja može se odnositi na posljednjih 12 mjeseci, razdoblje prije 1 – 5 godina ili prije više od 5 godina. Podaci koji obuhvaćaju incidente doživljene tijekom posljednjih 12 mjeseci i posljednjih 5 godina mogu naznačiti opseg i narav postojeće razine nasilja te procjenu udjela osoba kojima bi mogla biti pružena potrebna pomoć. Nasuprot tomu, cjeloživotna viktimološka iskustva prikazuju udio osoba koje su bile izložene različitim oblicima nasilja.

Nasilje doživljeno u odrasloj dobi obuhvaća nasilje doživljeno od 15. godine života od osobe koja nije partner niti je bila partner ispitanika/ispitanice te nasilje koje su ispitanik/ispitanica doživjeli od intimnog partnera tijekom života.

Nasilje doživljeno u djetinjstvu ponajprije obuhvaća nasilje koje su počinili roditelji, kao što je verbalno omalovažavanje ili ponižavanje djeteta ili ozbiljno fizičko nasilje (udaranje šakom ili nogom, udaranje predmetom poput palice ili remena, izazivanje opekline ili ubadanje). Obuhvaća i seksualno nasilje počinjeno nad osobom mlađom od 15 godina.

Rodno uvjetovano nasilje nad ženama jest nasilje usmjereno na ženu zbog činjenice da je žena ili nasilje koje neproporcionalno pogađa žene.

Počinitelj je osoba koja čini nasilje.

Intimni partneri jesu sadašnji ili bivši supružnici, sadašnji ili bivši partneri u životnom partnerstvu, sadašnji ili bivši izvanbračni partneri, osobe koje su počele izlaziti, osobe čiji je brak raskinut ili proglašen ništavnim ili osobe koje su bile zaručene.

Sadašnji partner jest intimni partner s kojim je ispitanik/ispitanica u braku ili životnom partnerstvu te s kojim je trenutačno u vezi. Također može biti osoba koja živi s ispitanikom/ispitanicom, ali nije s njim/njom niti u braku niti u životnom partnerstvu ili osoba koja nije u izvanbračnoj zajednici niti živi zajedno s ispitanikom/ispitanicom, ali je njegov/njezin intimni partner.

Bivši partner jest svaki intimni partner s kojim ispitanik/ispitanica više nije u intimnoj vezi. Također može biti osoba koja je živjela s ispitanikom/ispitanicom, ali nisu bili niti u braku niti u životnom partnerstvu. Može se odnositi i na nekoga tko nije živio s ispitanikom/ispitanicom, ali mu/joj je bio intimni partner.

Nasilje koje je počinio intimni partner vrsta je obiteljskog nasilja koje počinu sadašnji ili bivši supružnik ili partner u intimnoj vezi nad drugim supružnikom ili partnerom. Pojavljuje se u intimnim odnosima, a može se pojaviti i kod heteroseksualnih ili homoseksualnih parova, pri čemu žrtva može biti jednoga ili drugog spola te ne podrazumijeva postojanje seksualne intime između partnera. Takva vrsta nasilja obuhvaća psihičko, seksualno i fizičko nasilje (uključujući prijetnje) doživljeno tijekom života.

Nasilje koje je počinila osoba koja nije partner jest prijetnje, fizičko ili seksualno nasilje doživljeno od 15. godine života, a počinila ga je osoba koja nikada nije imala intimnu vezu s ispitanikom/ispitanicom, kao što su stranac/strankinja, poznanik/poznanica, prijatelj/prijateljica, kolega/kolegica, učitelj/učiteljica, susjed/susjeda ili član obitelji.

Fizičko nasilje jest namjerno počinjenje radnji fizičkog nasilja nad drugom osobom, tjelesna ozljeda pretrpljena neposrednom i nedopuštenom primjenom tjelesne sile, nasilno ponašanje koje rezultira ozljedom i/ili strahom. Fizičko nasilje katkad uključuje i prijetnje. Odnosi se na nasilne oblike ponašanja ili radnji koje uključuju ozljeđivanje i strah, kao što je prijetnja da će se nauditi ispitaniku/ispitanici; naguravanje ispitanika/ispitanice, čupanje za kosu, šamaranje ili bacanje nečega na ispitanika/ispitanicu; udaranje ispitanika šakom ili nekim predmetom; udaranje nogama, izazivanje opekline (vatrom ili kiselinom ili na neki drugi način); pokušaj gušenja ili davljenja ispitanika; prijetnja ili stvarno korištenje noža, pištolja, kiseline ili nečega sličnog ili primjena sile protiv ispitanika/ispitanice kako bi ih se povrijedilo na neki drugi način.

Psihološko nasilje jest namjerno ponašanje koje uključuje ozbiljno narušavanje psihičkog integriteta osobe putem prisile ili prijetnji. Takva vrsta nasilja uključuje niz ponašanja koja obuhvaćaju radnje emocionalnog zlostavljanja i kontrolirajućeg ponašanja. Pojam obuhvaća i ekonomsku štetu ako se može povezati s psihološkim nasiljem. Konkretno, psihološko nasilje uključuje ponašanja poput emocionalnog zlostavljanja i kontrolirajućeg ponašanja prema ispitaniku/ispitanici, omalovažavanje i ponižavanje, zabranjivanje ispitaniku/ispitanici da viđa prijatelje ili obitelj ili da se bavi hobbijem ili drugim aktivnostima, praćenje ispitanika/ispitanice putem GPS-a, telefona ili društvene mreže; zabrana izlaska iz kuće bez dopuštenja ili zaključavanje, neprestano optuživanje ispitanika/ispitanice da je nevjeran/nevjerna ili ljutnja ako ispitanik/ispitanica razgovara s drugom osobom, zabrana rada ispitaniku/ispitanici, kontroliranje financija cijele obitelji i osobnih troškova ispitanika/ispitanice, zadržavanje ili oduzimanje osobne iskaznice/putovnice ispitanika/ispitanice radi kontrole, vikanje i razbijanje stvari ili ponašanje na određeni način radi zastrašivanja ispitanika/ispitanice, prijetnje da će povrijediti ispitanikovu/ispitaničinu djecu ili druge osobe bliske ispitaniku/ispitanici, prijetnja da će se ispitaniku/ispitanici oduzeti djeca ili uskratiti skrbništvo te prijetnje nasilnika da će sami sebe ozlijediti ako ih ispitanik/ispitanica napusti.

Seksualno nasilje uključuje neželjeni spolni odnos primjenom sile ili fizičkog nasilja ili iskorištavanjem situacije u kojoj ispitanik/ispitanica ne mogu odbiti spolni odnos jer su pod utjecajem alkohola ili droga. Također uključuje neželjeni spolni odnos koji se ispitanik/ispitanica previše boji odbiti te slučajeve u kojima je ispitanik/ispitanica prisiljen/prisiljena na neželjeni spolni odnos s drugom osobom ili osobama. Uključeni su i pokušaji izvršenja bilo koje od navedenih radnji ili bilo koje drugo neželjeno seksualno ponašanje koje ispitanik smatra degradirajućim ili ponižavajućim. Takva vrsta nasilja također obuhvaća neželjeno seksualno dodirivanje osoba koje nisu partneri.

Silovanje se odnosi na seksualni odnos bez pristanka, što može uključivati upotrebu fizičkog nasilja i/ili se žrtva nalazi u situaciju u kojoj ne može odbiti taj odnos ili na odnos pristaje iz straha.

Seksualno uznemiravanje na poslu obuhvaća sljedeća neželjena ponašanja sa seksualnim konotacijama koja se događaju u radnom okruženju: neprimjereno ili lascivno zurenje, izlaganje seksualno eksplicitnim slikama ili videozapisima, nepristojne šale seksualne naravi ili uvredljive primjedbe o nečijem tijelu ili privatnom životu, neprikladan prijedlog za bilo kakvu vrstu seksualne aktivnosti, neželjeni fizički kontakt, neprikladni i/ili neželjeni kontakti na društvenim mrežama ili slanje seksualno eksplicitnih e-poruka ili tekstualnih poruka; prijetnje neželjenim posljedicama ako se seksualni prijedlozi odbiju te svako drugo slično ponašanje sa seksualnim konotacijama koje se događa na poslu ili u radnom okruženju zbog kojeg se ispitanik/ispitanica osjećao/osjećala uvrijeđeno, poniženo ili zastrašeno.

Nasilje u obitelji odnosi se na sve radnje seksualnoga ili fizičkog nasilja (uključujući prijetnje) koje se događaju unutar obitelji ili kućanstva, uključujući nasilje među intimnim partnerima.

Ponovljeno nasilje (niz epizoda) odnosi se na slične epizode nasilja koje ponavlja/ponavljaju ista/iste osoba/osobe tijekom kojih se slične radnje čine više puta pod istim okolnostima.

Incident (epizoda) je situacija tijekom koje je ispitanik/ispitanica doživio/doživjela jednu ili više različitih radnji nasilja.

Posljednji incident posljednja je epizoda nasilja koja se dogodila u posljednjih pet godina.

Spol je kombinacija bioloških i fizioloških obilježja koje definiraju osobu kao muškarca ili ženu.

Nasilje (nasilničko ponašanje) je ponašanje koje može prouzročiti fizičku i/ili emocionalnu štetu drugima.

Žrtva je osoba koja je doživjela nasilje.

Osobe koje su ikada radile odnosi se na percepciju osobe o svojoj uključenosti u tržište rada tijekom života. Riječ je o samoprocjeni te se u obzir ne uzimaju nikakvi službeni kriteriji (poput onih koje je uspostavio MOR).

Nacrt i odabir uzorka

Osnovni skup za Anketu o sigurnosti temeljio se na podacima iz Popisa stanovništva, kućanstva i stanova u Republici Hrvatskoj 2021. godine.

Ciljana populacija u istraživanju jesu osobe u privatnim kućanstvima i privatnim stanovima koje su na dan 31. kolovoza 2022. imale navršениh 18 ili više godina života i manje od 75 godina života.

Okvir je sadržavao 2 826 052 osobe, od kojih se birao uzorak stratificiran prema četiri statističke regije prema klasifikaciji HR NUTS 2021. – HR NUTS 2 (Panonska Hrvatska, Jadranska Hrvatska, Grad Zagreb i Sjeverna Hrvatska) i dodatnoj podjeli na "urbano" i "ostalo".

Nakon provedene stratifikacije dobiveno je ukupno 8 stratuma.

Alokacija uzorka proporcionalna je broju osoba u stratumu unutar populacije, a povećana je veličina uzorka iz stratuma "Grad Zagreb – ostalo".

Metodom sistemskoga slučajnog odabira izabran je uzorak od 42 977 osoba, pri čemu je provedena implicitna stratifikacija, što znači da su osobe unutar svakog stratuma razvrstane prema dobnim skupinama i spolu kako bi konačni uzorak bio reprezentativan za cijelu Hrvatsku.

Stopa odgovora iznosila je 42,2%.

Utežavanje

Postupak utežavanja provodi se radi izračuna procjena za cijelu populaciju osoba u privatnim kućanstvima i privatnim stanovima. Tim postupkom kompenzira se utjecaj nacрта i veličine uzorka te utjecaj neodgovora osoba na Anketu o sigurnosti u 2022.

Izračunane su težine izbora jedinica u uzorak (osobe), a zatim su korigirane zbog prilagodbe neodgovoru jedinica iz uzorka.

Konačne težine kalibrirane su na procjene broja stanovnika u privatnim kućanstvima u Republici Hrvatskoj na dan 31. prosinca 2021. koje je objavio Državni zavod za statistiku s obzirom na regiju HR NUTS 2, spol i dobne skupine.

Kalibracija je tehnika kojom se težine vjerojatnosnog uzorka prilagode tako da procjene na anketnim podacima odgovaraju procijenjenom broju stanovnika Republike Hrvatske koji se temelji na Popisu stanovništva, kućanstava i stanova u Republici Hrvatskoj 2021. godine.

U ovom Priopćenju objavljuju se podaci istraživanja koje je provedeno uz financijsku pomoć Europske unije. Za njegov sadržaj odgovoran je isključivo Državni zavod za statistiku te ni u kojem slučaju ne izražava stav Europske unije.

7. PROCJENE I MJERE PRECIZNOSTI POKAZATELJA "OSOBE U DOBNOJ SKUPINI 18 – 74 GODINE KOJE SU DOŽIVJELE FIZIČKO (UKLJUČUJUĆI PRIJETNJE) ILI SEKSUALNO NASILJE OD BILO KOJEG POČINITELJA"

%

	Procjena	Standardna pogreška procjene	Interval pouzdanosti (95%)	Koeficijent varijacije
Ukupno	22,7	0,5	21,6;23,8	2,4
Žene	25,3	0,8	23,8;26,8	3,0
Muškarci	20,0	0,8	18,4;21,5	3,9

8. PROCJENE I MJERE PRECIZNOSTI POKAZATELJA "OSOBE U DOBNOJ SKUPINI 18 – 74 GODINE KOJE SU IKADA BILE U INTIMNOJ VEZI I DOŽIVJELE PSIHOLOŠKO, FIZIČKO (UKLJUČUJUĆI PRIJETNJE) ILI SEKSUALNO NASILJE OD INTIMNOG PARTNERA"

%

	Procjena	Standardna pogreška procjene	Interval pouzdanosti (95%)	Koeficijent varijacije
Ukupno	25,4	0,6	24,3;26,6	2,3
Žene	28,1	0,8	26,6;29,7	2,9
Muškarci	22,5	0,9	20,8;24,1	3,8

Kratice

CAWI	računalno potpomognuto internetsko anketiranje
CATI	računalno potpomognuto telefonsko anketiranje
Eurostat	Statistički ured Europske unije
EU-27	Europska unija (27 država članica)
GPS	globalni sustav za određivanje položaja
HR NUTS 2021. – HR NUTS 2	Nacionalna klasifikacija statističkih regija 2021. – statističke regije 2. razine
MOR	Međunarodna organizacija rada
NN	Narodne novine

Objavljuje Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Zagreb, Ilica 3, p. p. 80.

Telefon: (+385 1) 48 06 111

Novinarski upiti: press@dzs.hr

Odgovorne osobe:

Mario Vlačević, načelnik Sektora demografskih i društvenih statistika

Lidija Brković, glavna ravnateljica

Priredile:

Terezija Špančić, Ivana Levačić, Lidija Gligorova

MOLIMO KORISNIKE DA PRI KORIŠTENJU PODATAKA NAVEDU IZVOR.

Služba za odnose s korisnicima i zaštitu podataka

Informacije i korisnički zahtjevi

Telefon: (+385 1) 48 06 138, 48 06 154, 48 06 115

Elektronička pošta: stat.info@dzs.hr

Pretplata na publikacije

Telefon: (+385 1) 21 00 455

Elektronička pošta: prodaja@dzs.hr